

politisk system, kaldes traditionelt for „Norgesveldet“, og hvorfor ikke? Med denne bogs indhold i tankerne ville begrebet ikke have imperialistiske undertoner, snarere ville man tænke på eksempelvis Magnus Lagabøtes Landslov, der vandt indpas i skatlandene. Flere forfattere forudsætter også, at skatlandene var en del af Norges rige. På trods af at det formelt ikke var tilfældet, er det som historieskrivning sandt. Med dette værk har hele den norrøne verden – mod sædvane – fået en integreret plads i Norges historie.

Esbén Albrechtsen

| MICHAEL PIHL & JESPER ROSENLOV: *Korstogene – islams ekspansion og kristen modoffensiv*, Frydenlund, Frederiksberg 2016, 237 s., 249 kr.

Denne bog har som erklæret formål at udfordre den fortolkning af korstogenes historie, der er præget af vestlig skyldfølelse, og som skildrer korstogene som umotiverede og barbariske overgreb på en fredelig arabisk højkultur. I 15 kapitler beskriver bogen islams ekspansion via militære midler fra den spæde begyndelse i 600-tallet til 1600-tallet. Bogens sidste kapitel 16 er helliget en kort forskningsdiskussion af behandlingen af samme ekspansion. På forlagets hjemmeside ligger endvidere en stor samling af primærkilder. Bogen er tænkt som undervisningsmateriale på landets ungdomsuddannelser, men retter sig også mod den alment interesserede læser.

Der er tale om en velskrevet og umiddelbart spændende bog med mange interessante aspekter. Det er forfriskende, at den gør op med den ofte noget rosenrøde skildring af middelalderens islamiske riger. Den dokumenterer utvetydigt og korrekt islams grundlæggende doktrin om henholdsvis evig krig mod ikke-troende og om kristnes og jødernes status som andenrangs borgere i lande under muslimsk styre. Desværre er dette også noget nær det eneste element af islam, der behandles i bogen. Læseren får det indtryk, at islams eneste mål er den fuldstændige og voldelige erobring af verden.

At bogen behandler de historiske begivenheder faktuel korrekt, forhindrer ikke, at der er tale om en ensidig og selektiv fremstilling. Spørgsmålet er, om religionen var motivationen for muslimsk (og kristen) militær ekspansion, eller om den blot var et påskud. Sandheden ligger givetvis et sted midt imellem, og islam kan ikke reduceres til en doktrin, der handler om militær ekspansion. Forfatterne ønsker at give en nuanceret fremstilling af islam og gør ret i at imødegå forestillingen om islam som en udelukkende fredelig religion, men det ender med at blive lige så enøjet, som hvis man satte en islamist til at skrive korstogenes historie. Således gennemgås og dokumenteres alle mus-

limske felttog, massakrer og efterfølgende slaveri af kristne og jøder minutiøst, mens kristen ekspansion og hellig krig mod f.eks. saksere i 700-tallet og balterne i højmiddelalderen ikke nævnes med et ord. Bogens tese er, at korstogene og kristen hellig krig var en forsvarskrig mod islamisk ekspansion, men 300 år inden korstogene førte Karl den Store nogle meget blodige krige, der bl.a. omfattede tvangsomvendelser, mod de hedenske saksere. Disse kan næppe beskrives som forsvarskrige mod muslimer og næppe heller som noget, de kristne havde lært af muslimerne. Indtil 1700-tallet var plyndringer og massakrer et grundelement i alle krige, dels fordi der var tale om subsistens- og naturalieøkonomier, der altid balancerede på hungersnødens knivsnæ, dels fordi plyndringer og massakrer var en bevidst strategi, der havde til formål at knække fjendens modstandskraft. Set fra 2000-tallet er det de færreste fortidige samfunds militære praksisser, der er acceptable – særligt ikke, hvis disse samfund er styret af krigereliter, således som både muslimske og kristne samfund var i middelalderen.

Det er en skam, at bogen er så ensidig, for en bog, der bredt og kritisk, men nuanceret behandler islam historisk, er tiltrængt. Den kan således udmærket læses som debatbog, men jeg vil fraråde brugen af den på ungdomsuddannelser. Dertil er den for ensopret – og i øvrigt også alt for detaljeret.

Thomas Heebøll-Holm

| LISBETH M. IMER: *Danmarks runesten. En fortælling*, Gyldendal og Nationalmuseet, København 2016, 368 s., 350 kr.

Runealfabetet blev sandsynligvis udviklet i det 1. eller 2. århundrede e.Kr., men vi skal frem til omkring det 4. århundrede, før runerne blev anvendt til indskrifter på sten og klipper. De tidligste eksempler kommer fra Norge og Sverige, mens de ældste runesten fra Danmark (inklusive Skåne, Halland og Blekinge samt egnene omkring Hedeby) er fra omkring det 7. århundrede. Mange runesten må formodes at være gået tabt siden jernalderen og den tidlige middelalder, og i dag er alene omkring 260 danske runesten dokumenterede. Flertallet af disse blev rejst inden for en kort periode, der strækker sig fra midten af 900-tallet til omkring 1025. På Bornholm blev hovedparten af stenene dog først rejst senere i 1000-tallet, muligvis efter inspiration fra Sverige. Den gældende videnskabelige udgave af runeindskrifterne er stadig *Danmarks runeindskrifter* (1941-42) ved Lis Jacobsen og Erik Moltke, selvom udgaven nu må suppleres af nyere forskningslitteratur og onlinedatabasen *Danske runeindskrifter* (runer.ku.dk). En bredere og mere omfattende populærvidenskabelig fremstilling af indskrifterne